

Jindřiška Deáková

Můj Rožnov

**Vzpomínky na někdejší
Rožnov pod Radhoštěm**

2011

Jindřiška Deáková

Jindřiška Deáková, rozená Wilková, se narodila v Ostravě. Dětství a mládí prožila s rodiči v Rožnově pod Radhoštěm. Původním povoláním je zdravotní sestra, ale celý život působila v mateřském školství jako učitelka. Po vdavkách žila v Kladně, teď už přes dvacet let v Praze. Na léto jezdí pravidelně do Rožnova pod Radhoštěm.

Můj tatínek Jan Wilk se narodil 28. 6. 1897 v Ostravě, pracoval tam jako horník. Později pracoval jako hlídač ve Valašském muzeu. Zemřel 21. 3. 1997 v Praze.

Moje maminka Vlasta Wilková (rozená Šimíčková) se narodila v roce 1902. Pocházela z Rožnova pod Radhoštěm z Horních Pasek. Byla prodavačka, později v domácnosti. Zemřela v roce 1948 v Rožnově pod Radhoštěm.

Dne 26. 9. 1934 jsem se rodičům v Ostravě narodila. Dali mi jméno Jindřiška. Rozená jsem Wilková, provdaná Deáková. V současnosti žiji v Praze, ale na léto se pravidelně stěhuji do svého domku v Palackého ulici v Rožnově pod Radhoštěm.

V Rožnově pod Radhoštěm jsem prožila léta svého dětství a mládí a ráda na toto období vzpomínám.

Až do roku 1938 jsem žila s rodiči v Ostravě. Byly mi čtyři roky, když rodiče koupili v Rožnově pod Radhoštěm v ulici Palackého různový secesní patrový dům (později ho naše rodina prodala Valašskému muzeu, které dům krásně upravilo do původní podoby).

Ten dům je velmi starý, ostatně jako všechny domy ve Frenštátské (dnes Palackého) ulici. Ony to byly vlastně dva přízemní domy, postavené vedle sebe, původně uvnitř byly propojeny, takže průchozí. Další poschodí u našeho domu bylo přistavěno teprve později.

Oba přízemní domy původně sloužily jako první lázeňské budovy v Rožnově. Byly v nich umístěny vany, prováděly se léčebné procedu-

ry. Voda se přiváděla z dolíku na stráni, dnes v areálu Valašské dědiny, podnes se tam drží voda. Tomu místu jsme říkali Šimurd'ák.

Při budování městského vodovodu prameny ve stráni zachytili do první vodárenské studny, v současnosti je na ní postavený dřevěný domeček. Odtamtud se voda přiváděla dřevěným potrubím do našeho a sousedního domu, kde se tehdy prováděly vodní lázeňské procedury.

Už od počátku devatenáctého století byly v Rožnově věhlasné klimatické lázně. Hosté sem přijížděli za zdravým horským prostředím. Původně to byla terénní léčba, ale jak se lázeňství celoevropsky rozvíjelo, musely se modernizovat i rožnovské klimatické lázně. S rozvojem lázní byla v tehdejší Frenštátské (dnes Palackého) ulici postavena druhá lázeňská budova, na svou dobu velmi moderní. Později v ní byla umístěna městská poliklinika. Po roce 1990 ji koupili lékaři praktikující ortopedii, to je dnešní Orthes.

V této druhé lázeňské budově ordinoval lázeňský lékař. Byla tam vodoléčba a elektroléčba, také vany. Mimo sezónu a v zimních měsících sloužilo zařízení občanům jako očistné

lázně. V té době měl málokdo v domě koupelnu, proto se všichni chodili koupat za 3 koruny tam.

Poněkud vzadu na zahradě této lázeňské budovy, nedaleko rožnovské struhy, byl krásný malý bazén na plavání. Ten byl ovšem určený jen k letnímu provozu. Voda do něj přitékala ze struhy. I kabinky tam byly. Mládež rožnovská se tam chodila za války, a ještě i po válce, zadarmo koupat. Ještě v roce 1950, kdy se v Rožnově klimatické lázně zrušily, bylo toto koupaliště přístupné komukoliv. Vstupné se neplatilo, tam jsme se tam chodili koupat.

Jakmile byla postavena nová lázeňská budova (dnes Orthes), provoz původních lázní v obou přízemních budovách skončil. Domy byly prodány soukromníkům. Ten první dům (později náš) koupil nějaký Vídeňák. Žid to byl, jmenoval se Šlesinger. Na staré pohlednici Rožnova, kde je vyobrazena Palackého ulice, je na onom domu nápis „Vila Šlesinger“.

Ten Šlesinger měl ve Vídni továrnu na zlaté řetízky. Už jako postarší pán se oženil sice s hezkou, ale s dámičkou lehčích mravů. Měl s ní tři děti. Právě pro ni ten dům koupil, aby dá-

ma mohla jezdit s dětmi do lázní na prázdniny a na dovolenou. Jenže ona zpychla, nechtěla bydlet v přízemním domě. Tak on nechal přistavět ještě jedno patro. Vpředu jí dokonce nechal udělat balkon. V prvním patře byly všude parkety. Dole v přízemí kuchyň. Od Šlesingerových časů vypadá ten dům pořád stejně, jak ho známe dnes.

Ale ta dáma si ho užívala pouze pět let. Za tu dobu stačila rozfofrovat panu továrníkovi továrnu a továrník se zastřelil. Kam se poděla vdova, nevíme.

Sousední přízemní dům koupili nějací Konvářovi. Pan Konvář byl řídícím učitelem. Když později Konvářovi zemřeli, dům zdělila jejich jediná dcera. Ta se provdala také za učitele, který v Rožnově učil na Horních Pasekách, dělal v té tehdy nové škole pana řídícího, později řídícího učitele v obecné škole ve Štefaniu. Do toho přízemního domku se nastěhovali až když pan řídící odešel do důchodu, opravili ho a bydleli tam.

Moji rodiče ten první patrový dům koupili v roce 1938 v dražbě. A to díky babičce, která

byla rozená Machová a pocházela z rožnovských Horních Pasek. Proto měla maminka k Rožnovu vztah. Jako malá jezdila do Rožnova k babičce a dědečkovi na prázdniny, měla zde příbuzné. Později i my, už jako rodina, jsme také jezdili z Ostravy do Rožnova na prázdniny. Tehdy našla maminka v novinách inzerát o prodeji toho domu. Prostě se chtěla vrátit do Rožnova, protože se jí tady strašně líbilo. Tak se s tatínkem domluvili. Celá rodina se složila, aby mohli alespoň část peněz složit, zbytek spláceli. A nastěhovali se do Rožnova.

Rodiče se koupí domu velice zadlužili, proto v něm zřídili penzion. Vedla ho paní Irová. Penzion byl pořád plný lázeňských hostů. Takže jsme se v létě vystěhovali na půdu. Kuchyň byla v přízemí, prádelna na dvoře. Byt rozdělili na jednotlivé pokoje, také je pronajímali.

Paní Irová, která penzion řídila, aby hosté měli nějakou atrakci, jezdily k nám také rodiny s dětmi, koupila na výstavě v Praze houpačku - dvě lavičky proti sobě a nahoře střecha. Tam se dalo houpat, i když přšelo. Ta houpačka byla po dlouhá léta atrakcí Rožnova. Když šel někdo s dětmi kolem, hned volal, jestli je může po-

houpat.

Továrníci Hrdličkovi, kteří vlastnili Sušák a vilu, ve které je v současnosti vedení Valašského muzea, měli dva malé vnoučky a jezdili do vily na dovolenou z Místku. Stará paní Hrdličková vždycky přišla poprosit, jestli může své vnoučky pohoupat. A byla tak zdvořilá, že na konci prázdnin přišla poděkovat, že se tam mohla vnoučata houpat, a mamince vždycky přinesla pár metrů nějakého textilu, který byl za války vzácný. Nás děti, a děti Jasných ze sousedství, pozvala na svačinu. Oni měli krásný dřevěný altán, stával v rohu zahrady u brány (když pak muzeum budovu koupilo, altán odstranilo), tam se podávala svačina. Tam jsem poprvé v životě pila kakao. Za války čokoláda nebyla, kakao nebylo, ale továrníci měli všechno. Paní Hrdličková nás vždycky pohostila bábovkou a kakaem. To všechno za to, že se jejich vnoučci mohli houpat na naší houpačce.

Později, když jsme trochu dospěli, tak se na té houpačce namlouvalo a vznikala tam manželství. Například Dana Majerová (hotel Korunu postavili Majerovi, a když jim ho po válce sebrali, postavili si vilu u struhy v Čechově ulici,

naproti Jaroňkově muzeu), když dospěla do namlouvacího věku, chodila k nám na houpačku s děvčaty Roskovic. My jsme zase dodávali mládence, kteří k nám jezdili na prázdniny z Prahy, bratřenci z Ostravy, všechno hezcí mladí kluci. Dana si jednoho z nich namluvila a provdala se za něho. Takže takhle ta houpačka v podstatě sloužila různým účelům.

Ten dřevěný domeček za námi tehdy patřil Mazáčům, měli dvě dospívající dcery. Po válce ji od Mazáčů koupili Frydrychovi - tatínek pozdějšího malíře Jaroslava Frydrycha. Teď je to krásný domeček, ale za války, když ho Frydrychovi koupili, to byla typicky valašská dřevěnice.

Jako penzion jsme dům provozovali jen jednu sezónu.

Pak přišla válka. Lidé z pohraničí utíkali, neměli kde bydlet. Takže všechny objekty, které v létě sloužily lázeňským hostům jako penziony, úřady obsadily utečenci. Proto nebylo možné penzion dál provozovat.

Vystřídala se u nás spousta všelijakých nájemníků. Mimo jiné také doktor Masařík, než si

sehnal lepší bydlení v Čechově ulici v Letochově domě.

Penzion už z našeho domu nikdy nebyl. Po válce jsme tam měli hudební školu. Pak krejčí a šití obleků pro podnik Moděva, vedoucího dělal mladý krejčí Květ Fiurášek. Nakonec to dopadlo tak, že tatínek náš dům prodal Valašskému muzeu.

Celou válku v našem domě bydlel doktor Frydrych. Byl jedním z posledních studentů, který dostudoval medicínu na vojenské vysoké škole v Hradci Králové, než Němci vysoké školy zavřeli (po válce musel nastoupit zpátky k armádě).

Doktor Frydrych si u nás pronajal půlku domu. Dole měl ordinaci a čekárnu, nahoře v prvním patře byt. Lékařskou praxi provozoval po celou válku.

Lékaři to měli za války ve zdejších horách složitě. Dnes lékaře na pohotovosti všude doveze sanitka, kdežto za války se musel spolehnout na nějaký povoz, nebo jen na své nohy. Sloužil ve dne v noci. Musel mít dostatečnou klientelu, aby mohl existovat, ale neměl ani auto, neměl

nic. Valaši na kotárech měli jenom kravku. V zimě pro doktora těžko někdo přijel saněmi, takže on musel všude pěšky, nebo na lyžích. Když začínal, než zaplatil všecko, co potřeboval na lékařskou praxi, nástroje si musel koupit a zařídit si ordinaci, a než se oženil, spával oblečený, protože kdykoliw noci pro něj kdokoliv přišel, tak se musel hned vydat za pacientem.

Lidé jsou pořád stejní. Kolikrát i za války, když se někomu nechtělo do práce, chlapi chodili z kotárů do fabriky do Frenštátu a také až do Tatrovky Kopřivnice, třeba byla vánice a jemu se nechtělo tu cestu brzo ráno absolvovat, tak si zavolal doktora, aby mu napsal potvrzení, že je nemocný. Atén doktor chtě nechtě musel na tu chalupu někam do hory vyšlapat. Takže to opravdu nebyla jednoduchá služba. Navíc byl doktor Frydrych strašně lidový, kolikrát si od lidí ani peníze nevzal, když viděl bídu, jaká v chalupách byla.

Když začali v horách působit partyzáni, pomáhal také jim.

Poslední rok války ve čtyřiačtyřicátém a pětáctyřicátém roce byla krutá zima. Rodiče říka-

li, že to vyhání pánbůh Němce z Ruska, proto sesílá takové kruté zimy. To byly dvacetistupňové mrazy. Sněhu bylo tolik, že jsme ho měli až do prvního patra, kolem domu byly proházeny ve sněhu tunely. Pro dřevo a pro uhlí jsme chodili do šopy jen uličkou, z každé strany hromada sněhu.

V tu zimu 1944 navelel do Beskyd K. H. Frank jednu divizi SS. Vojáky ubytovali ve školách. Takže jsme my děti do školy nechodily.

Ogarův dvůr v Palackého ulici naproti hotelu Koruna, tenkrát to byl Plzeňský dvůr, vlastnili ho Mandřákovi, potom ho měli v nájmu Chlopčíkovi (odstěhovali se pak do Zlína, jejich vnuk je tanečním mistrem, vedl v televizi soutěž tanečních párů a hodnotil tance).

Směrem do Čechovy ulice byla obrovská dřevěná veranda a domeček. Majitelé hospody pronajímali pokoje v domečku letním hostům. Když tam později udělali parkoviště a opravnu aut, měli kanceláře v domečku, vespod byly dílny.

Ti esesmani si ve čtyřiačtyřicátém roce při razii na partyzány přivezli spoustu cvičených vlčáků, i s vodiči. Psy měli zavřené na té veran-

dě. Každé ráno je i s vodiči naložili do nákladního auta a vezli je do hor, kde měli udání, že se tam schovává nějaký uprchlík.

Totíž mladí kluci, ročník 1924, museli do reichu na práci, pak odtamtud utíkali. V té době už byla hrůza bombardování i v Německu. Takže v posledním roce války, kdo tam ne zahynul, spousta těch kluků utekla. Skrývali se ve zdejších lesích, protože doma být nemohli, to by je sebralo gestapo.

V lesích bylo tehdy dost těch uprchlých mladých kluků. Přespávali tam v chalupách. Němci vždycky obstoupili kopec, udělali se psy rojnici a les pročešávali. Když někoho chytili, i když třeba nic neudělal, vedli ho svázaného, nebo vezli v lodičce na motorce. Celí zkrvavení ti chlapi byli.

Vzpomínám, jak jsem jednou šla s maminkou po náměstí k večeru nakupovat. Najednou do nás vrazil nějaký partyzán. Utíkal směrem k Sokolovně, tam vlezl do Hážovky. Němečtí vojáci za ním. Slyšeli jsme střelbu, zastřelili ho.

Němci vyhlásili stanné právo. Od půl šesté večer nikdo nesměl vystrčit z baráku ani nos, protože jinak, kdyby ho nachytali, by ho zastře-

lili. Patroly po celém městě, nikam se nesmělo chodit.

Každou noc nám dělali domovní prohlídky. V noci nás všechny z celého domu nahnali do jedné místnosti. Přišel důstojník a s ním dva vojáci. Maminka naštěstí uměla dost dobře německy. Musela s nimi chodit po celém domě. Prohledali kde co. Kam neviděli, tam píchali bajonety nasazenými na puškách.

V tak vyhrocené době jsme měli u nás v domě partyzána. Jednou v noci ho k nám přivezli, umístili do pokojíčku slečny učitelky v podkroví, kde byla malá půdička. Byl těžce zraněný, průstřel plic a další střelná zranění. Nebýt doktora Frydrycha, tak by zimu v bunkru někde v lesích nepřežil. Denně potřeboval ošetření. Žádný z nás o něm nevěděl. Jenom ten lékař a jeho asistent, medik, který kvůli válce a zavřeným školám nemohl dostudovat. Vysoké školy šest let neprodukovaly žádné lékaře, takže jich byl nedostatek. Němci těmto medikům, kteří měli před posledním rigorem, umožnili pracovat s praktikem a chodit k lehčím případům. Ten medik také bydlel u nás. Jen oni dva o tom partyzánovi věděli a chodili ho ošetřovat.

Během prohlídky maminka doprovázela německého poručíka, otvírala dveře a on všechno prohlížel. Když přišli ke dveřím pokojíčku slečny učitelky, za kterými byl ukrytý zraněný partyzán, důstojník je poručil otevřít. Maminčina dobrá němčina zřejmě na důstojníka zapůsobila. Prostě mu vysvětlila, že za těmi dveřmi bydlí učitelka, která na neděli jezdí k rodičům. A ona že nemá od té místnosti klíč, takže nemůže ty dveře otevřít.

To nám všem zachránilo život.

Když protipartyzánská razie skončila, odtáhli esesmani jinam, kde je potřebovali víc.

My jsme až do posledních dnů války o existenci partyzána nic netušili. Teprve když skončily boje o Rožnov, přivedla učitelka partyzána, už zdravého, mezi nás dolů do klenutého sklepa, kde jsme se ukrývali. My koukáme, cizí chlap, kde se tu bere? Až v tom sklepě nám řekli, že se celou zimu ukrýval u nás v domě a že jsme kvůli němu mohli být všichni po smrti.

Naše maminka z toho měla málem infarkt. Říkala, že vědět o tom, tak by se klepala, že by ten důstojník poznal, že něco není v pořádku a otevřeli by ty dveře násilím. Najít tam partyzá-

na, určitě by nás všechny postříleli.

Němci tou dobou posílali do chalup diverzanty. Když je domácí nechali ve své chalupě přežít a dali jim najíst, hned druhý den tam byli esesáci, muže pověsili na lípu před domem, zbytek rodiny odvezli do koncentráku.

Doktor Frydrych zachránil také mou tetu.

V tu poslední zimu války utekla celá mamincina rodina z Ostravy, protože tam byly každý den nálety a bombardování. Takže přišli všichni k nám a přečkali u nás konec války.

Teta byla těhotná, A když se začalo střílet a nastala ta největší hrůza, ona začala rodit.

Doktor Frydrych sice měl ke konci války nějaké auto, ale neměl benzín. Tehdy mu němečtí vojáci dali trochu benzínu, takže odvezl tetu na Dolní Paseky k Plandorům. Tam ji odrodil císařským řezem, protože byla na tom tak špatně, že by normálně neporadila. Takže zachránil život jí i jejímu dítěti. Po nějakém čase ji přivezl zpátky. Ale ordinaci už měl až do konce války na Dolních Pasekách. Z jeho původní ordinace u nás doma si udělali němečtí vojáci polní lazaret, ošetřovali v něm první zraněné, které při-

nesli z pole.

Když všecko skončilo, odvážel tatínek plnou popelnici nohou a rukou, které ti němečtí doktoři vojákům amputovali. Vykopal na starém hřbitově hrob, tam to všecko pochoval.

Ta válka byla nesmírně krutá. Mezi Němci už bojovali jen takoví staří vojáci. Většinou to byli Rakušané, vyčerpaní, špinaví od bláta, strašně unavení. Když se schylovalo ke střelbě na Rožnov, oficír je postavil všechny do řady a házeli mincí, kdo z nich půjde do služby ke kulometnému hnízdu u křížku nad Záhumením. Bylo tam v rozestupu několik kulometných hnízd, skrytých za svahem. Ti vojáci věděli, že už se blíží konec války. Vylosovali si osud, vlastně byli odsouzeni k smrti.

O Rožnov se bojovalo tři dny.

Po skončení Ostravské operace byly na severu uzavřeny ústupové cesty, proto Němci drželi Rožnov tak dlouho, aby jim Rusi nezaablokovali i poslední ústupovou cestu přes Valašské Meziříčí, Hranice a dál na západ. V Plzni se chtěli dostat k Američanům, žádný z nich nechtěl padnout do ruského zajetí.

Po přechodu fronty šli všichni trochu schopní mužští kopat hroby. Během osvobozovacích bojů zahynulo ve městě na pětadvacet Rožňanů. Němci tady moc mrtvých neměli, všechny své raněné i mrtvé odváželi s sebou.

V ten poslední den bojů o Rožnov se německý vojenský šéflékař v našem obývacím pokoji u stolu zastřelil. Byl to velice slušný člověk, to on dal benzin našemu doktorovi Frydrychovi, aby mohl naši tetu odvézt na Dolní Paseky odrodit.

Když jsme konečně vylezli ze sklepa, německého doktora už jsme neviděli. Našli jsme na stole a pod stolem krev, ale nevěděli jsme, co se stalo. Vojáci mrtvého doktora odvezli.

Ten německý lékař měl psa vlčáka, fenu. Vojáci ji při ústupu sice odvezli, ale ona jim utekla a druhý den ležela za dveřmi pokoje, kde se důstojník zastřelil, protože tam končila stopa jejího pána. Nikdo se k ní nemohl přiblížit, na všechny cenila tesáky.

Nevěděli jsme, jak se psa zbavit, vůbec jsme nemohli jít do bytu. Pak si někdo vzpomněl, že u sousedů Jasných mají psa vlčáka. Zkusili ho

přivést, že se třeba spolu skamarádí a fena půjde s ním. Skutečně se to povedlo.

Jasní si pak tu fenu nechali až do jejího skonu. Byl to úžasně věrný pes, měla i krásná štěňátka.

A hlídač to byl.

Když se vešlo u Jasných do kuchyně a nikdo v té kuchyni nebyl, jen ona ležela pod stolem, ihned se postavila. Člověk se už nesměl ani hnout, dokud někdo z té rodiny nepřišel. Když v místě byl někdo domácí, zase si lehla a návštěva si mohla dělat, co chtěla.

Jednou měl pan Jasný narozeniny a pozval si kamarády. Vedle kuchyně měli jídelnu, tam hořovali. Protože si po válce zřídili v domě likérku, alkoholu měli dost. Chlapi postupně odcházeli domů. I domácí šli spát. Jen jeden z návštěvníků, co se rád zadarmo napil, tam nakonec zůstal sám. Jen sáhl na plnou flašku, pes vylezl zpod stolu a vyjel proti němu. Chlap musel nehnutě držet láhev až do rána. Když někdo z domácích konečně vstal, přišel a vysvobodil ho. Tak dobrý hlídač ten pes byl.

Poslední válečné dny jsme trávili u nás ve

sklepě. Když utichla střelba, otevřely se dveře od sklepa, objevil se v nich ruský vojáček, poručík, mladounký, hezký chlapec jak panna. Měl na sobě pelerínu, jakou nosili, holínky a samopal. Namířil na nás samopal a ptal se, jestli mezi námi není nějaký Němec. Řekli jsme, že Němec tam žádný není, ale že tam máme partyzána. Hned bylo všechno v pořádku.

Tomu mladému poručíkovi hned ten prvý den padla do oka jedna dcera od Mazáčů, jmenovala se Věrka. Mohla mít tenkrát sedmnáct nebo osmnáct roků. Moc hezká byla. Děvče krev a mlíko, tváře červené. Hezounká holčička. Ten mladý poručík za ní pořád chodil. A když potom odjížděli, přijel s nákladákem, popadl Verku Mazáčovou, posadil ji nahoru do té korby a že si ji odveze do Ruska. No, staří Mazáčovi brečeli, nechtěli holku pustit. Věrka brečela, protože taky nechtěla, ale poručík si nedal říct a že si ji odveze. Tak museli na radnici. Tam byla garda, chlapi, kteří dbali na pořádek ve městě, vyhledali nějakou vyšší šarži - ruského oficíra, vysvětlili mu, že Věrka nechce s poručíkem jet. Ten vyšší oficír musel poručíkovi pohrozit, že ho zastřelí, když Verku Mazáčovou nepustí.

Pak už konečně ten poručík Verku pustil.

Stávají se takové náhody v životě. Když jsem byla už jako důchodkyně ve škole v přírodě na Šumavě v Srní, tak v Antýglu, což je vlastně centrum Šumavy, jsem procházela s dětmi kolem vývěsky národního výboru a přečetla jsem si, že starostkou je paní Věrka Mazáčová. Šla jsem dovnitř a skutečně to byla ona. Když Mazáčovi chalupu v Rožnově prodali Frydrychům, odešli do pohraničí, dostali tam nějakou chalupu a ona pak dělala předsedkyni národního výboru. Vdala se. Dnes už je v důchodu.

V sousedství jsme měli Dohnalovy. To byli dva zajímaví lidé. Hodně toho pro Rožnov udělali, ale nikdo o nich nemluví a nic se o nich neví.

Pan řídící Dohnal učil až do penze v Rožnově, pomáhal zakládat Valašské muzeum a byl v muzejním spolku. Za dobu svého učitelování poskytl vzdělání spoustě dětí.

Jeho paní jsme titulovali paní řídící, jak to bývalo tenkrát zvykem. Ona byla úžasná kuchařka a hospodyně, takže se děvčata, která k ní chodila do služby, hodně naučila. Ona už byla

tenkrát v penzi a učitelská penze nebyla nijak vysoká na to, aby si mohla vydržovat nějakou služebnou. Ale vždycky nějaké patnáctileté děvče dostala z Bečvy, tam z těch kotárů ji někdo dohodil, a to děvče dostalo do života víc než ten plat, protože paní řídící ji naučila perfektně vařit, šít, uklízet, prostě všechno, co potom v životě ohromně upotřebila. Také ji naučila, jak se má chovat. Ona je i vyvdala. Výbavu jim pořídila. Později jsme s několika z nich na léta strávená u paní řídící rády vzpomínaly, co všechno se ta děvčata u ní naučila.

Dohnalovi neměli děti, jenom psa Bajana. Během let měli těch Bajanů pět, a jak ti psi postupně stárli a umírali, měli na zahradě hrobečky očíslované - Bajan č. 1, 2, ...4. Pan řídící si chodil pro štěňata, pro ty Bajany, až do Jeseníků na Šerák. V chatě na Šeráku měli chov těchto psů. To byly kolie, jako ve filmu Lessie se vrací. Dohnalovi pořád měli stejného psa, každý z nich se jmenoval Bajan, akorát byl očíslovaný.

Každý pátek pekli Dohnalovi koláče. Tvarohové. To byla přímo báseň. Pan řídící míchal těsto, musel ho pořádně vypracovat. A co s tím

těstem paní řídící dál dělala, to jsme se od ní dozvěděli, až když jí bylo 92 let. Tehdy už měla srdíčko slabé, nemohla chodit, už jenom ležela. Můj tatínek jí dosloužil. Udělal díru v plotě, aby nemusel obcházet celý barák, chodil jí ráno zatopit, přinesl čerstvé mléko, rohlíky. Celý den jí topil a bavil se s ní. Pak jí národní výbor platil pečovatelku. A ona takto dožila, pořád jako velká dáma, až do smrti.

Pamatuji si poslední léto, kdy jsem ji navštívila. Seděla jako nějaká královna, krásné bělostné peřiny nastlané, několik polštářů s krajkami, vyšívané, na hlavě bílý čepeček a pod tím kudrlinky jako zamlada, natáčela si vlasy na papírky a barvila je cibulí. Co si ji pamatuji, pořád měla vlasy stejné. Vždycky byla upravená. U krku volánky, aby nebylo vidět, jak je stará.

Bylo jí 92 let, když zemřela. Narodila se ještě za starého Rakouska, někdy v polovině 19. století. Pamatovala, jak Rožnov vzkvétal za éry lázeňství, jak přijel první vlak do Rožnova, všechny ty spolky, co se tady zakládaly, to všechno pamatovala. Uměla nádherně vyprávět. O prázdninách, když nebyl koncert v parku, tak jsme vždycky večer sedávali s hosty u Dohnalů, pro-

tože tehdy nebyla televize, nebylo nic. Sedělo se na dvoře pod lipou, svatojánské mušky kroužily kolem nás a paní řídící vyprávěla o tom, jak to kdysi v Rožnově vypadalo.

Paní řídící také vzpomínala, že když jí bylo šestnáct nebo sedmnáct let, že v tom krajním domě, který patřil nám, bydleli kdysi ti Šlesingerovi. Ta dáma Šlesingerová nosila samé róby z Paříže, o jakých se nám holkám tady v Rožnově ani nezdálo. Oblékla si nóbl róbu, i když třeba šla smažit do kuchyně vajíčka. A jak měla od vajíček špinavé ruce, utřela si je do róby. Takže jí ta róba vydržela jen jednu sezónu. Když odjížděli, byl plný dvůr těch umaštěných a špinavých šatů, prostě je vyhodili a odjeli.

Když panstvo odjelo, děvčata od Konvářů róby posbírala, vyprala, nažehlila. Potom v róbách z Paříže dívky celý rok honily vodu po Rožnově.

Každou neděli od jara až do zimy, než napadl sníh, tak po nedělním obědě se pokaždé tatínek paní řídící, pan lékárník, pan farář a pan Konvář dali dohromady a pak šli pěšky přes Černou horu na pivo do útulny na Radhošť.

Paní Dohnalová také vzpomínala na dobu, kdy byl v Rožnově nedostatek ubytovacích prostor. Jednou si Mazáčovu chalupu pronajal mahárádža z Indie. V domku byla jenom jedna jizba, tak on bydlel tam. Ale protože měl s sebou početný doprovod, harém a ještě služebnictvo, tak na zahradě před chalupou vztyčili orientální stany, mahárádžův harém a služebnictvo spaly v těch stanech. Mahárádža se přijel léčit do rožnovských lázní na doporučení svých známých. Jestli se vyléčil, už nevím, ale určitě si tady užil žinčice a dalších léčebných procedur.

Když nám tohle paní řídící vyprávěla, moc se nám to pokaždé líbilo.

Paní řídící Dohnalová odkázala domek své neteři, to je naše sousedka. Když jsme jednou spolu uklízely půdu, našly jsme zarámovanou krásnou svatební fotografii manželů Dohnalových. Oni byli skutečně krásný pár. Navíc si rozuměli a doplňovali se. Třeba na Vánoce, protože tehdy nebyly žádné ozdoby na stromeček, paní řídící s panem řídícím a s tou děvčicí, co jí měli k ruce, tak pekli perníčky. Pan řídící je krásně zdobil barevnými polevami. Každé dítě z ulice dostalo od nich na Vánoce košíček

těchto zdobených perníčků. Podarovali i známé, co měli po Rožnově. Pokud manželé Dohnalovi ještě působili na škole, tak těch perníčků pokaždé napekli pro všechna děcka. Každý žák dostal pár těch perníčků do pytlíčku, aby si mohl doma nazdobit stromeček.

Dohnalovi byli lidé, na které se rádo zapomíná, ale neprávem.

Pak jednou přijela do rožnovských lázní na dovolenou žena hodonínského zlatníka se dvěma malými synky. Ubytovala se u nás. Měla na ruce nádherný diamantový prsten.

Protože jsme neměli koupelnu, posloužila k hygienické očištění struha. Byl tam schůdek do vody. Na rovném dně velký placatý kámen. Voda nádherně čistá. Letní hosté se tam chodili vždycky ráno a večer mýt.

Struha sloužila také nám, dětem. Rostl tam veliký kaštan, vytvářel svěšenými větvemi přírodní zástěnu, takže jsme se mohli při koupání svléknout na Evu a na Adama. Bylo v tom místě vody, že i několik temp při plavání se dalo udělat. Prostě nádhera.

Manželka toho zlatníka z Hodonína se tam ta-

ké jednou čvachtala. Aby jí diamantový prsten při mytí nepřekážel, sundala ho a položila na velký kámen, který čouhal ze břehu. Při mytí a následném utírání shodila ten vzácný prsten ručníkem do vody. To byla veliká ztráta, prsten měl obrovskou cenu. Hned poplach. Museli jsme běžet za mlynářem Paláckem, také za papírníkem Fassmannem a do Sušáku, prostě za všemi, kteří struhu využívali, aby zastavili vodu a struhu vypustili, že budeme vzácný prsten hledat.

Vodu skutečně zastavili a struhu vypustili.

I když zůstala ve struze kolem toho kamene jenom kaluž, i když jsme struhu důkladně prohledali místo vedle místa, prsten se nenašel. Takže dodnes tam určitě někde je. A je to přesně v místě, kde končí Frydrychova zahrada.

Mám i jiné krásné vzpomínky na někdejší Rožnov. Třeba na park a jezírko.

V parku se konaly koncerty. Každou středu večer hrála v pavilónku hudba, třeba Montiho čardáš, Barcarolu a podobné krásné skladby. Také melodie z operetek. Kolem byly lavičky jedna vedle druhé, ty se na zimu vždycky uklí-

zely. Starší lidé seděli na lavičkách a namlouvací mládež korzovala středem od pokladny k pokladně. Jedna pokladna byla ve vstupní bráně, druhá na odbočce k hotelu Koruna. Poplatek nebyl nijak vysoký, každý si to mohl dovolit.

Každý se na promenádní koncert pěkně upravil. Třeba pan řídící Dohnal s paní řídící byli vzorem všem. Pan řídící do smrti nosil tvrdžák límec u košile, který se vždycky jednou za měsíc škrobil a žehlil, a slamák. Paní řídící měla tmavomodré krajkové šaty na sobě, krásné střevíčky, na hlavě širák tmavě modrý, z nějaké trávy upletený.

My mladí už jsme sice byli zvyklí na jinou módu, ale nepošklebovali jsme se. Pan řídící a jeho paní už byli v našich očích trošku staromódní, ale bylo to tehdy krásné.

Naproti hudebnímu altánku bylo nádherné jezírko, tehdy i s vodotryskem. Při koncertech ve středu, v sobotu večer a v neděli dopoledne tam byla pokaždé spousta lidí. Za pěkného počasí se korzovalo v parku. Když přšelo, tak byl koncert ve Společenském domě, který byl původně uspořádán jako lázeňská kolonáda, jed-

nolity sál s jevištěm, na jedné straně kolem dokola lavičky, pod okny se korzovalo.

V jednom zákoutí před Společenským domem, poblíž živého plotu, bylo z křovin a skalisek uděláno malé bludiště. Vegetace byla v těch místech dost vysoká. Během koncertu tam odcházely zamilované páry muchlovat se. Dnes z celého bludiště zůstal jen japonský oltářiček, ale bez světla, celé to kouzelné zákoutí je zlikvidované.

Vodotrysk v jezírku osvětlovala barevná světla, a jak voda stříkala, ty barvy se měnily. Bylo to opravdu moc krásné. Stříkal vodotrysk, zářila barevná světla. Večer se během koncertu celý prostor osvětlil a střídaly se barvy: zelená, červená, fialová. Moc krásné to bylo.

V parku se také pořádaly Anenské slavnosti. A krásné karnevaly. I program se vymýšlel. Uprostřed rybníčka bylo zhotoveno dřevěné pódium a dvě tehdejší největší krásky Rožnova, byly to sestry, ale obě krásné, opravdu krasavičky, tak ty na tom pódium na jezírku předváděly tance. Měly na sobě bílé řízy jako Řekyně. A teď se vlnily na pódium a chlapům mohly vypadnout oči.

Na karnevaly jsme chodili v maskách. A dělala se všelijaká legrace. Ovšem největší legraci vždycky vymýšlela slečna Cibulcová. Bydlela v chaloupce v Čechově ulici, naproti Poláškům, teď je ta budova krásně opravená. Byla to veselá ženská, samá legrace. A vynikající švadlena byla. Ona se vždycky oblékla za nějakou příšeru babu, do černé valašské sukně, fěrtochu, na hlavě šátek. A škrabošku, vždycky nějakou babiznu s bradavicí na nose. No, prostě hrůza! A měla velký deštník, dlouhý černý, s ním pochodovala po té promenádě. A teď si vybírala tanečníka. Když se jí některý chlap líbil, tak ho tím parapletem zahákla, přitáhla k sobě a musel s ní tancovat. Chlapi se pokaždé dohadovali, kdo to je, co je to za příšernou ženskou. Sice všichni tušili, že je to ona, ale nikdo si tím nebyl jist. Chlapi, když se blížila půlnoc, vždycky udělali strážu, všude na rozcestí postavili hlídky, aby ji čapli a musela se odmaskovat. Ale ona vždycky o půlnoci utekla, prostě zmizela. Jenom my, protože se kamarádila s paní Jasnou, a já jsem kamarádila zase s děcký od Jasných, jsme se dozvěděli, že to byla ona.

Když se zrušily lázně, všechno přestalo. A sleč-

na Cibulcová se prý, chudinka, otrávila. A přitom taková veselá ženská to bývala...

Ráda vzpomínám také na rožnovské divadlo. Pořád ještě někdo musí existovat, kdo pamatuje rožnovské ochotníky. V Rožnově byly slavné ochotnické spolky.

Sokol byl úžasná jednota. Na slet nás pokaždé jelo úžasné množství, dělaly jsme sestavy, jako dorostenky jsme cvičily s lavičkami. Troje cvičení jsme cvičili na všesokolském slete. Sokol měl svůj ochotnický spolek a hrál divadelní hry, například Paní Dobromilu Rettigovou nebo Lucernu, Naše furianty a podobně.

Pak to byl Orel, to byla katolická záležitost, ti měli sál v Lidovém domě naproti kostelu (už je zbouraný a přestavěný).

I když klimatické lázně v Rožnově zanikly, ochotníci přetrvávali. Hrával také pozdější básník Ladislav Nezdařil. Spolu s ním jsme hráli Hrátky s čertem nebo Princeznu Pampelišku.

Já jsem v té době už v Rožnově nežila, navštěvovala jsem střední školu v Ostravě, jenom na prázdniny jsem do Rožnova jezdila. Ale kamarádka Soňa Jasná s těmi ochotníky pořád

hrála. I tak mám podnes zažitou jednu historku, která se nám tehdy stala.

Jednou o prázdninách připravovali ochotníci ve Společenském domě divadelní premiéru. Tehdy už byl Společenský dům přestavěný, v jedné části byla kavárna, ve druhé společenský sál.

Ochotníci tehdy nastudovali divadelní hru *Hrátky s čertem*. A Ladislav Nezdařil v ní hrál poustevníka Scholastika. A ty dvě nemravy, které poustevníka neustále sváděly, hrály právě ty dvě vyhlášené rožnovské krasavice. Jenže se před premiérou nějak poškorpily a odmítly hrát. Neměli nikoho. Tak si vzpomněli na nás dvě, na mne a na Soňu, jestli bychom je nezastoupily. Pro nás to byla pocta, že budeme hrát divadlo. Bylo nám úplně jedno, co budeme hrát, hlavně že budeme na scéně. Oblékli nás do těch bílých říz a teď jsme měly poustevníka svádět. Ještě před představením jsme pilně nacvičovaly, celé odpoledne jsme skákaly nahoře v ložnici před zrcadlem, zkoušely piruety a všelijaké poskoky, jak budeme na scéně svádět Nezdařila.

Konečně představení začalo. Na scéně byla

z papíru kaširovaná jeskyně, před jeskyní lehce připevněny dva z lesa uříznuté smrčky. Konečně přišla naše chvíle, kdy jsme měly vlézt na scénu. Jako první vyběhla Soňka, udělala nacvičenou piruetu, zakopla o jeden smrk - začala au, smrk se skácel a spadl rovnou na kaširovanou jeskyni, protrhl ji a skončil Nezdařilovi na hlavě, už tehdy byl holohlavý. V hledišti ohromné haló! Opona šla dolů. Nějak to opravili a ošetřili. Pokračovali jsme ve hře. Já už jsem si nedovolila žádný poskok. Obě jsme se tam jenom tak šmrncly. A hra pokračovala.

Byla z toho náramná ostuda. Totiž celá naše rodina si koupila lístky, seděla v první řadě, všichni čekali, co tam jako herečky předvedeme. Ještě dlouho po divadle, všichni známí kluci, jakmile nás potkali někde na městě, tak se vyptávali, kdy bude repríza.

Za války byl biograf v hotelu Radhošť. Tam se chodilo do kina.

Tehdy platilo nařízení, že každá veřejná místnost musí mít samostatný východ. Krásný sál v přízemí hotelu Radhošť samostatný východ měl, ale balkon, byly tam i lóže, samostatný vý-

chod neměl, takže musel být podle německého nařízení pro návštěvníky uzavřen.

Ve foyeru byla dřevěná příčka, v ní okýnko, tam prodávala kasírka lístky. Okénko nemělo žádné uzavření, byl to jenom otvor.

U Jasných měli kluka Luboše, za ním chodili další kamarádi. My s holkami jsme vždycky tajně poslouchaly, co si kluci vyprávějí. Oni vždycky něco zjistili, co my jsme nevěděly. Třeba právě, jak chodí zadarmo do kina. Vždycky počkali, až začal týdeník. V ten čas se všechno zavřelo, kasírka odešla, oni prolezli tím okénkem. Balkónové dveře byly otevřené, protože na balkoně měly pokojské natažené šňůry a chodily si tam sušit prádélko.

My jsme to všechno vyposlouchaly. A řekly si, že když kluci chodí zadarmo do kina, a ještě na nepřístupné filmy, že tedy také půjdeme do kina zadarmo. Tak jsme se jednou do toho kina vypravily, Hela Polášková, Soňa Jasná a já. My dvě jsme snadno okénkem prolezly, protože jsme byly hubené. Zádrhel byl v tom, že Hela Polášková byla taková podsaditá. Ona zůstala v okénku trčet, ten zadek nešel protáhnout. Nakonec jsme ji tam protlačily.

Celý film jsme krásně viděly. Seděly jsme na balkoně, koukaly na film. Najednou si jedna servírka přišla pro kalhotky, které tam sušila. Jen nás uviděla, začala dělat hrůzu. Daly jsme se na útěk. Já se Soňou jsme byly jako myšky, snadno jsme se okénkem protáhly. Jenže Hela Polášková v něm zůstala trčet, nešlo to s ní tam ani nazpátek. Tak jsme ji nechaly na pospas osudu a utekly jsme.

Pak už býval balkon také zamčený. A kluci nám nadávali, proč jsme tam lezly. A že když to neumíme, že máme sedět doma.

V parku byly veřejné záchodky. Dřevěné, takové suché záchodky pro lázeňské hosty. Jedny byly u Společenského domu, Čurdovi poblíž bydleli. Další byly za muzeem, jak je valašská hospoda, tam byla taková rokle a do ní z valašské hospody vyhazovali odpad, co měli z kuchyně, tak záchodky stály tam. Ty záchodky, to byla první sexuální výchova nás děcek, protože jsme tam chodili studovat obrázky. Také kluci to tam objevili a my holky pak poslouchaly za dveřmi, co si povídají.

Když bylo po válce, kluci si začali kupovat Ry-

chlé šípy. Foglar v nich psal, jak si stavěli klubovny. Tehdy ti tři kluci, které jsme špehovaly, před Mazáčovou chalupou - u struhy rostly dva velké smrky - tak pod nimi si postavili klubovnu. Takovou chaloupku. Měla střechu. A také vyvedený komínek od kamínek, která sebrali doma tatínkovi, takový vinček železný to byl. Kulatá kamínka si tam postavili, rouru vystrčili ven. Měli to sbité jenom z jednoduchých prken, takže tam byly škvíry a my ucho přitisknuté a poslouchaly, o čem tam rokují, jaký program připravují. Tak jsme je vždycky předběhly a provedly to, co plánovali, pokaždé dřív než oni.

Oni ti kluci tam tak dlouho čudili s tím komínkem, až měl pan řídící strach, že podpálí Mazáčovým chalupu, a proto šel na národní výbor. Přišel místní policajt a tu klubovnu měl nařízeno rozehnat. Kluci museli boudu zbourat a zlikvidovat. Kluci byli nešťastní. A my také, protože jsme se nedozvěděly, co nového chystají.

Také se ti kluci domluvili, že si vyrobí kánoi, že budou jezdit po Bečvě v indiánské kánoi. Tak jsme si řekly se Soňou, že si také vyrobíme takovou kánoi. Její dědeček měl na dvoře naštosovaná prkna, pěkné fošny, tak jsme mu ve-

čer dvě sebraly. Odtáhly jsme je za tenis do potůčku. Soňa říkala, že se to musí sbít hřebíky nahoře a dole, pak to namočíme do vody a necháme to v potůčku máčet nejméně týden, aby fošny byly pořádně mokré. Pak mezi ně budeme každý den strkat delší prkna a ono se to roztáhne a udělá to tvar kánoe. Pak přineseme ještě další prkna, dáme je zespodu a bude hotova. Takhle jsme to mínily udělat. Jenže třetí den dědeček začal počítat fošny a udělal kravál, že mu někdo fošny ukradl. Všecka děcka dostala šlauchem a musela kápnout božskou, kdo ty fošny ukradl. Takže jsme pádily pro fošny, vrátily jsme je a kánoe nebyla.

V Rožnově jsem prožila nejkrásnější léta svého dětství. Byla jsem v Rožnově od svých čtyř let až do roku 1938, do svých čtrnácti let.

Maminka mi zemřela v létě v roce 1948, to už jsem končila poslední ročník základní školy v Ostravě. Pak jsem tam chodila do zdravotní školy. Původním povoláním jsem zdravotní sestra, ale vlastně celý život jsem působila v mateřském školství jako učitelka mateřské školy. Po vdavkách jsem žila v Kladně. A teď už

přes dvacet let žiji v Praze. Na léto jezdím do Rožnova, vlastním půlku domku v ulici Palackého.

Rožnov se oproti předchozím rokům hodně změnil. Je úžasné, co všechno se tady udělalo, strašně moc. Všecko se upravuje, park je nádherný. Opravdu každý, kdo mne přijede navštívit, třeba i z ciziny, je Rožnovem zcela nadšený.

V Rožnově jsem prožila nádherné dětství. Na to se nedá nikdy zapomenout.

Vyšlo v rámci projektu „Město v mé paměti“.
Literární práce tvůrčí skupiny seniorů
při Městské knihovně
v Rožnově pod Radhoštěm.

Vychází pod záštitou Obce spisovatelů Praha.

Redakce: Ivan Bajer, Vladimír Bartošek,
Marcela Slížková, Richard Sobotka, Jan Surý,
Helena Uhrová.

Jako příležitostný tisk vydala
Městská knihovna
v Rožnově pod Radhoštěm
Bezručova 519
756 61 Rožnov pod Radhoštěm
tel.: 571 654 747
777 808 695
e-mail: knihovna knir.cz
<http://www.knir.cz>

Kresby Vladimír Bartošek
Foto Richard Sobotka

Městská knihovna v Rožnově pod Radhoštěm uspořádala v rámci měsíce knihy a čtenářů 10. března 2011 v pořadí už druhý „Čtenářský štrúdl“ - putování čtenářů s transparenty, podporujícími knihy a jejich četbu od městské knihovny k soše „Čtenáře“ akademického sochaře Igora Kitzbergera do místa, kde ještě před několika lety stával rodný domek rožnovského spisovatele Čeňka Kramoliše. Městská knihovna chce touto zajímavou akcí povzbudit zájem čtenářů o četbu, o knihy a také o služby knihovny. Součástí „Čtenářského štrúdlu“ bylo i vyhlášení „Čtenáře roku 2010“, kterým se stala paní Marie Eliášová. Ta v roce 2010 navštívila Městskou knihovnu 106krát a vypůjčila si 374 knih! Diplom jí předala starostka města Rožnova pod Radhoštěm paní Bc. Markéta Blinková.

Jindřiška Deáková
Můj Rožnov
Vzpomínky na někdejší Rožnov pod Radhoš-
tům
Vydala Městská knihovna
v Rožnově pod Radhoštěm
Edice Milé tisky
Svazek č. 2
Rožnov pod Radhoštěm
2011

